

Povzetki referatov s posvetovanja "Sonaravno gospodarjenje in raba gozdov - obnovljivega naravnega bogastva - v novih razmerah"

Drevesničarstvo in semenarstvo v Sloveniji

Jani BELE*

Čeprav gozdna sadika nekako ne najde svojega mesta v sonaravnem gojenju gozdov, mislim, da bomo morali pogozdovanju dati tisto mesto, ki ga je imelo nekoč. Današnji gozd je namreč z vseh strani bombardiran in bo našo pomoč zelo potreboval, da bo dal tisto, kar od njega pričakujemo oziroma zahtevamo.

Gozdno semenarstvo

Naloga gozdne semenarne je oskrbovanje slovenskega gozdarstva in gozdnih drevesnic s semenom gozdnega drevja. Pri podjetju Semesadika Mengeš dobimo:

- seme za direktno setev v gozdu; potrebe po tem semenu so predvsem na pogoriščih na kraškem območju;
- seme za setev v drevesnicah; zaradi spremenjenih potreb gozdarstva po sadikah smo se morali tudi mi preorientirati v zbiranje semena listavcev, pri tem pa smo naleteli na določene probleme:

1. zaradi periodičnosti obrodov in njihovega neenakomernega prostorskega pojavljanja se je pokazalo, da imamo premalo izločenih semenskih sestojev. Rešitev vidimo v izločanju začasnih semenskih sestojev.
2. primitivno, ročno pobiranje semena (hrast, bukev). Na nekaterih področjih, predvsem dinarskem in gorskem, je tako nabiranje nemogoče. V tujini rešujejo to s postavljanjem mrež pod drevesa.
3. skladiščenje semena listavcev je zelo problematično. Obstojajo procesi, za katere nismo dovolj tehnično opremljeni.

Potrebe po semenu iglavcev (smreke) rešujemo s se-

menško banko, ki je bila osnovana še pred reorganizacijo gozdarstva in v kateri je semena (ob današnji porabi) še za 15 let.

Posebno vprašanje so semenske plantaže, ki bi jih bilo najbolj posekati.

Največji problem pri zbiranju semena so obiranci. V tujini so to gozdarji, ki imajo opravljene vse potrebne izpite in preglede, pri nas pa si pomagamo s podjetji za višinska dela. Zaradi manjše potrebe po semenu pa si pomagamo velikokrat z redno sečnjo v času polnega obroda.

Drevesničarstvo

Spremembe v gozdarski politiki in občutno zmanjšano povpraševanje po sadikah so ukiniteli skoraj vse drevesnice v okviru prejšnjih GG-jev, tako imamo sedaj le tri drevesnice, ki v pretežni meri oskrbujejo gozdarstvo s sadikami (Semesadika Mengeš, Omorika Muta, Štivan Matenja vas). In še pri teh drevesnicah je ime "gozdna drevesnica" zbledelo, kajti za preživetje se morajo ukvarjati z mnogimi drugimi stvarmi (proizvodnja okrasnih sadik). Za nemoteno delo drevesnic bomo morali izdelati dolgoročni plan potreb po sadikah gozdnih drevesnih vrst.

Velik problem pri vzgoji sadik listavcev predstavlja divjad, zato bo potrebno dodatno zaščititi drevesnične površine.

Današnje stanje gozdov oziroma njihova lesna masa je verjetno odvisna tudi od aktivnega pogozdovanja v preteklih letih. Danes pogozdujemo petkrat manj kot nekdanj. Ali bo to kaj vplivalo na gozd jutri?

Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu med Programom razvoja gozdov v Sloveniji in zahtevami Evropske Unije (EU)

Sašo Žitnik**, Janez-Tomaž Krmelj***, Hojka Kraigher****

Pomanjkljiva kontrola nad izvorom gozdnega reprodukcijskega materiala, priprava strokovnih osnov za novi

* J. B., dipl. inž. gozd., Semesadika Mengeš, SLO

** S. Ž., dipl. inž. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, Ljubljana, SLO

*** J. T. K., dipl. inž. gozd., Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, Dunajska 56-58, Ljubljana, SLO

**** Doc. dr. H. K., dipl. inž. gozd., dipl. biol., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, Ljubljana, SLO

Zakon o semenu in sadikah kmetijskih rastlin, ki ni primeren za gozdarsko seme in sadike in katerega sprejem bi pomenil brezzakonje na področju gozdnega reprodukcijskega materiala ter usklajevanje zakonodaje z zahtevami EU so pospešili potek priprav strokovnih osnov za Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu. Komisija za pripravo strokovnih osnov za zakon o semenu in sadikah gozdnega drevja ter podzakonskih predpisov in za pripravo

strokovnih osnov za tehnični predpis oziroma standarde za področje semena in sadik pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS je po zgledu hrvaške, avstrijske, nemške, francoske, finske in švedske zakonodaje s tega področja začela z delom na dveh področjih:

- na pripravi novega zakona in podzakonskih predpisov (tematika tega prispevka),
- na pripravi tehničnega predpisa oziroma standardov.

Namen zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu je:

- Zavarovanje gozdnih genskih virov in načrtno ter trajno gospodarjenje z njimi, v skladu z Zakonom o gozdovih (Ur. L. RS 30/93), z načeli Programa razvoja gozdov v Sloveniji (Ur. L. RS 14/96) ter s sodobnimi svetovnimi in evropskimi usmeritvami pri gospodarjenju in ohranjanju obnovljivih naravnih virov. Temelji le-teh so Konvencija o biološki raznovrstnosti (Rio de Janeiro 1992, ratificirana v RS l. 1996), Alpska konvencija (1993) ter Resoluciji o varstvu gozdov v Evropi (Strasbourg 1990, Helsinki 1993). Konvencija opredeljuje varovanje biotske pestrosti na treh ravneh: genski, vrstni in ekosistemski. Izvedbeni nivo varovanja gozdnih genskih virov je opredeljen v resolucijah S2 in H2, sodelovanje na zakonodajnem področju pa v resoluciji H3.
- Dosledno uvajanje strokovnega nadzora nad izvorom in kvaliteto gozdnega reprodukcijskega materiala. Doslej je bilo slednje delno opredeljeno v Zakonu o semenu in sadikah iz leta 1973, ki velja tako za gozdarstvo kot za kmetijstvo in v gozdarstvu nikoli ni dobro zaživel. Predvsem je bil pomanjkljivo dorečen nadzor nad izvorom in kvaliteto gozdnega reprodukcijskega materiala.
- Ureditve in pospeševanje trgovanja z gozdnim reprodukcijskim materialom. Kazalci prometa z gozdnim reprodukcijskim materialom so naslednji:
 - a) Za obdobje 1991-2000 je predvidenih 5-6 milijonov sadik gozdnih drevesnih vrst letno za izpolnitev obvez gozdnogospodarskih načrtov in sanacijo prizadetih gozdov.

b) Leta 1996 je bilo v Slovenijo uvoženo 51 ton in izvoženo 122 ton semena gozdnih drevesnih vrst. Celotna vrednost uvoza in izvoza je znašala 548.000 USD.

- Zaščita interesov kupcev gozdnega reprodukcijskega materiala, predvsem kupcev v pogojih enotnega trga v državah, članicah EU.

Trgovanje z gozdnim reprodukcijskim materialom je v EU urejeno s smernicami EU. Veljavne smernice so bile sprejete leta 1966, dopolnjene leta 1969 in 1975 in so zadnjih nekaj let v fazi adaptacij. Glavne spremembe, ki bodo predvidoma sprejete že leta 1998, se nanašajo na kategorije reprodukcijskega materiala (približevanje shemi OECD), spreminja se seznam vrst, opredeljujejo se tako postopki, ki sodijo v zakonodajo držav članic, kot tudi v standardi za posamezne kategorije gozdnega reprodukcijskega materiala. Smernice omejujejo trgovanje z gozdnim reprodukcijskim materialom znotraj EU in so obvezne za vse članice EU. Smernice ne posegajo na področje uporabe gozdnega reprodukcijskega materiala, ker bi to pomenilo poseganje v pravice prostega trga in zasebne lastnine.

Zaradi čim enostavnejše adaptacije novega Zakona je predlog kolikor mogoče usklajen s smernicami EU. Zakonsko predpisan postopek priznavanja izhodiščnega materiala, preverjanje izvora, certificiranje, vodenje knjig pri nabiralcih, semenarjih, drevsničarjih in trgovcih je predpogoj za vstop na skupen EU trg, ni pa še zadostni pogoj zanj, saj mora zapisano tudi dejansko potekati v praksi. Pogoj za skupno trgovanje z gozdnim reprodukcijskim materialom v EU je učinkovito izvajanje in kontrola teh predpisov preko strokovnih presoj pooblaščenih organizacij. Kljub usklajenosti bo ob sprejemu v članstvo potrebno k posameznim členom Zakona sprejeti dopolnitve, katerih ta hip še ni mogoče vpisati vanj (npr. usklajevanje prometa v izjemnih primerih na osnovi sklepa Komisije EU - ekvivalent v Sloveniji je Republiška strokovna komisija, dokončen izbor vrst, ki je trenutno v EU še v fazi usklajevanja ipd.).

Prilaganje gozdarske tehnike sonaravnemu gospodarjenju v slovenskih gozdovih

Robert ROBEK*, Boštjan KOŠIR**

Odpiranje gozdov in raba prometnic ter pridobivanje lesa so tiste gozdarske dejavnosti, pri katerih prihaja do sprememb gozdnega biotopa in biocenozo, ki lahko povzročajo degradacijo gozdnih ekosistemov in razvredno-

tenje gozdnogospodarskih ciljev. Z naraščanjem stopnje mehaniziranosti omenjenih proizvodnih procesov postajajo posegi intenzivnejši in pogostejši, temu primerno pa se povečuje tudi kompleksnost posledic ter skupni obseg motenj v gozdnem prostoru.

V Programu razvoja gozdov motnje gozdnih ekosistemov zaradi gozdarske dejavnosti niso izrečno opredeljene, očitna pa je ambivalenost pri obravnavi odnosa med proizvodnimi in splošnokoristnimi vlogami gozdov. Ker je

* Asist. mag. R. R., dipl. inž. gozd., GIS, Večna pot 2, Ljubljana, SLO

** Doc. dr. B. K., dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, Ljubljana, SLO